

**Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології та педагогіки
Кафедра вікової та педагогічної психології
Кафедра загальної психології та психодіагностики**

Студентський науковий альманах

(Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих науковців "Гендерні аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі"
Рівне, 15-16 квітня 2010 р.)

Рівне, 2010

Студентський науковий альманах. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів і молодих науковців "Гендерні аспекти розвитку самосвідомості в онтогенезі". Рівне, 15-16 квітня 2010 р. – Рівне: РДГУ, 2010. – 198 с.

Редакційна колегія:

Павелків Р.В. - доктор психологічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, директор Інституту психології і педагогіки РДГУ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України – співголова;

Воробйов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, перший проректор РДГУ, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики Інституту психології та педагогіки РДГУ, Заслужений працівник освіти України - співголова

Безлюдна В.І. - професор кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Корчакова Н.В. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Созонюк О.С. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Яцюк Н.О. – доцент кафедри вікової та педагогічної психології РДГУ;

Матеріали обговорені та рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ради психолого-природничого факультету РДГУ. Протокол № _____ від _____ 2010 р.

розмір груп забезпечує індивідуальний контакт і скорочує владну дистанцію. Прихована мета навчання при цьому випадку «працює» на формування толерантності, сприяє критичному мисленню, творчості і повазі до людської гідності.

Література

1. Бендос Г. В. *Гендерна психологія*. – Питер, 2002р.
2. Берн Ш. А. *Гендерна психологія*. – Питер, 2000р.
3. *Введения в гендерное исследование* / под. ред.

Костировой И. В. – М., 2005.

УДК [159.922.8:159.922.1]:316.642

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ГЕНДЕРНИХ ВІДМІННОСТЕЙ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСІБ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

Гірак Ірина, студентка 4 курсу

*Керівник: канд. психологічних наук, старший викладач Назарець Л.М.
Рівненський державний гуманітарний університет*

Вживання алкоголю, наркотиків, тютюнопаління і пов'язані з цим явища соціальної дезадаптації, дезінтеграції і деградації особистості є одними з найсерйозніших проблем суспільства останнього десятиліття. Тривала політико-економічна і соціально-культурна криза не тільки загострила, а й якісно змінила проблему адиктивної поведінки особистості. Сьогодні спостерігаються тенденції зниження віку осіб, що вживають психоактивні речовини; зростання доступності алкогольних і тютюнових виробів; розширення спектру вживаних речовин, що мають руйнівний вплив на здоров'я людини; зміна соціального статусу особи, що почала вживати психоактивні речовини, і формування на цій основі особливої субкультури, провідною цінністю якої є вільне проведення дозвілля в поєднанні з вживанням алкоголю та наркотиків як стилю життя[3].

Юність – це завершальний етап формування особистості дорослої людини. Це вік безпосередньої підготовки підростаючої особистості до життя. А яке може бути життя, коли людина з молодю не розуміють, що таке здоров'я, і як шкідливі звички впливають на них зараз, і який результат вони матимуть далі[1].

У процесі гендерної освіти у хлопців та особливо у дівчат потрібно послідовно виробляти розумне ставлення до свого здоров'я, прагнення зберігати його. Основи здоров'я закладаються у дитинстві, і тому дуже прикро, коли юнак сам собі завдає шкоду. Гендерні

відмінності адиктивної поведінки мало досліджені, тому ця тема є актуальною.

Проблемою адиктивної поведінки та її профілактикою займалися багато дослідників і вчених: зокрема цьому питанню приділяли активну увагу спеціалісти Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи (О. Коструб, О. Вінда, І. Сомовата та ін.), Інституту психології ім. Г. Костюка АПН України (Н. Максимова, С. Толстоухова), Українського державного центру соціальних служб для молоді (З. Зайцева, Г. Рашковський та ін.), Українського інституту соціальних досліджень (О. Баларієва та О. Яременко), а також спеціалісти інститутів, університетів, організацій, установ, які займаються проблемами здорового способу життя в дітей, підлітків та молоді (Б. Лазаренко, І. Пінчук, А. Мазаєв та ін.) [2,4].

Мета дослідження: аналіз гендерних відмінностей адиктивної поведінки осіб юнацького віку

Відповідно до мети дослідження нами було сформульовані такі завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми адиктивної поведінки.
2. Проаналізувати гендерні аспекти адиктивної поведінки серед осіб юнацького віку.
3. Визначити причини, що спонукають до адиктивної поведінки.

Експериментальне дослідження проводилося у ЗОШ № 8 та ЗОШ № 20 м.Рівного. Нами були використані такі методи як: анкетування, спрямоване на виявлення наявності шкідливих звичок, патохарактерологічний опитувальник А.Лічко. У експерименті брало участь 48 дітей: 20 хлопців та 28 дівчат.

За результатами анкетування було виявлено 16 осіб юнацького віку, що становить (34%) із наявністю шкідливих звичок (алкоголь та тютюнопаління), серед них хлопців 8, а це (17%), та 8 дівчат, що також становить (17%). Разом з тим у дослідній групі не виявлено осіб, які вживають наркотики.

У ході експериментального дослідження за методикою ПДО А. Лічко, у осіб юнацького віку, які мають шкідливі звички, переважають епілетоїдний (17%), лабільний (13%), психастенічний (9%) та шизоїдний (9%) типи. Головною характеристикою епілетоїдного типу є схильність до дисфорії і тісно пов'язана з цим афективна вибуховість. Представникам лабільного типу притаманні крайні змінами настрою. Психастенічний тип характеризується

нерішучістю, схильністю до роздумів, тривожною повільністю і любов'ю до самоаналізу, легкістю виникнення нав'язливих побоювань, дій, ритуалів, думок, уявлень. А найбільш суттєвими характеристиками шизоїдного типу вважається замкненість, відгородженість від оточуючих із нездатністю або небажанням встановлювати контакти. Слід зазначити, що у юнаків переважає епілетоїдний тип акцентуації характеру (8,5%), а у дівчат епілетоїдний (8,5%) та лабільний (8,5%) типи акцентуації характеру. Дані показники свідчать про те, що юнаки і дівчата в однаковій мірі схильні до шкідливих звичок. Також можна констатувати, що існує зв'язок між акцентуацією характеру та схильністю до адиктивної поведінки.

Отже, за результатами дослідження нами було виявлено, що проблема адиктивної поведінки досить поширена серед осіб юнацького віку. Причиною цього є такі фактори: оточення, друзі, соціум, а головне сім'я, яка не вміє гідно виховати майбутнє покоління. Характерною рисою розвитку особистості в ранньому юнацькому віці є вироблення її світогляду, тобто системи поглядів на світ, суспільне життя, його минуле і майбутнє, на мораль, науку, мистецтво, на людину і сенс її життя. Світогляд, регулює взаємини юнаків та дівчат, впливає на формування їх ціннісних орієнтацій, на поведінку, ставлення до людей і проектування свого майбутнього. Тому потрібно виховувати у юнаків поняття здорового способу життя.

Література

1. Кон И. С. Психология юношеского возраста. – М., 1979.
2. Немов Р. С. Психология. - Т.1. – М., 1994.
3. Романушко Ю.Ю. Проблема усвідомлення здорового способу життя (гендерний психологічний аспект). – Дубр., 2008р. - 52с.
4. Психічне здоров'я дитини /Упор. Т. Гончарук. – 2003. - 112 с.

УДК 316.473

ВПЛИВ ГЕНДЕРУ НА СПРИЙНЯТТЯ РЕКЛАМИ

Грибенко Наталія, магістрантка

Керівник: старший викладач Савуляк В.О.

Рівненський державний гуманітарний університет

У наш час реклама проникає в усі сфери суспільства, активно впливає на його соціальні інститути й значно впливає на соціальну поведінку людей. У багатьох високорозвинутих країнах

З М І С Т

ПЕРЕДМОВА.....3

Розділ 1. ФЕНОМЕНОЛОГІЯ САМОСВІДОМОСТІ

Багай Б., Павелків Р.В. Теоретичні аспекти становлення Я-концепції у молодшому шкільному віці.....4

Антонець О. Самосвідомість і її структура.....7

Бенедюк О. Шляхи самопізнання особистості.....10

Габрієль К. Образ фізичного «Я» як детермінанта індивідуального стилю поведінки в соціальних контактах.....13

Захарчук М. Генезис самосвідомості дитини.....15

Корольчук І. Розвиток уявлень про саморегуляцію.....16

Кравчук Я. Розвиток моральної саморегуляції у молодшому шкільному віці.....19

Кулаков Р. Самооцінка та рівень домагань як складові професійного самовизначення старшокласників.....21

Левшунова К. Дослідження саморегуляції.....25

Майстренко Є. Детермінація Я-концепції дитини.....28

Манзик О. Вимірювання самооцінки особистості.....30

Мариніч О. Особливості розвитку самооцінки у дошкільному віці.....32

Мартинюк Т. Психологічний аналіз розвитку самосвідомості особистості молодшого школяра.....35

Марчук В. Особистісна рефлексія як засіб активізації пізнавальної активності підлітків.....39

Онищук О. Загальна характеристика самопізнання як процесу.....42

Орел В. Цілі й мотиви самопізнання.....44

Осипчук О. Сфери і області самопізнання.....46

Пархомей К., Корчакова Н.В. Поняття Я-концепції.....48

Прит Т., Безлюдна В.І. Способи і засоби самопізнання.....50

Ревко Н. Розвиток самопізнання у дитячому віці.....53

Смоляк А. Феномен відношення людини до себе.....55

Тимощук С. Дитячо-батьківські стосунки та їх вплив на ставлення дитини до себе.....58

Ходневич Н., Безлюдна В.І. Формування Я-концепції дитини на різних стадіях розвитку.....61

Хомич І. Передумови формування самооцінки молодших школярів...63

Шпинюк В. Розвиток Его-ідентичності в дитячому віці.....66

РОЗДІЛ 2. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ САМОСВІДОМОСТІ

Безлюдна В. Гендерні аспекти розвитку Я-фізичного на висхідному етапі онтогенезу.....	69
Беднарська І. Гендерна соціалізація особистості.....	71
Гірак І. Психологічний аналіз гендерних відмінностей адиктивної поведінки осіб юнацького віку.....	74
Забрідня О., Яцюк Н.О. Психологічний аналіз суб'єктивних чинників емоційного вигорання майбутніх педагогів (гендерні аспекти).....	81
Карнаух В. Гендерні аспекти формування адиктивної поведінки у підлітків.....	84
Корчакова Н. Усвідомлене батьківство як напрям психології самосвідомості.....	88
Князева А. Особливості гендерного спілкування в дошкільному віці.....	91
Мартинюк В. Гендерні відмінності реагування на конфліктну ситуацію учнів старшого шкільного віку.....	93
Назарець Л. Динаміка розвитку пізнавальних інтересів підлітків з урахуванням гендерних відмінностей.....	96
Оксенчук О. Гендерні особливості уявлень студентів про відповідальне батьківство.....	100
Осьмак Л. Психологічні особливості тривожності жінок зрілого віку.....	103
Пінаєва М. Соціальна диференціація гендерної ролі.....	106
Руденко Н. Гендерні аспекти дослідження етнічної толерантності підлітків.....	109
Созонюк О. Вплив гендерних стереотипів на процес становлення особистості дівчат-підлітків.....	111
Тендюк І. Особливості статево-рольових уявлень в дошкільному віці.....	114
Тоюнда О. Вплив сімейних традицій на ставлення молоді до проблем гендерної рівності.....	118
Ямницький О. Особливості формування гендерних схем у процесі статево-рольової соціалізації дітей.....	121

Наукове видання

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ
Серія ПСИХОЛОГІЯ

Випуск 4

Заснований у 2008 р.

Відповідальні за підготовку збірника до видання – проф. Павелків Р.В.,
проф. Безлюдна В.І.

Комп'ютерна верстка Юрчук О.С.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет, кафедра вікової та
педагогічної психології (к. 325, тел. 63-44-92)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі Рівненського
державного гуманітарного університету 33028 м. Рівне, вул.
С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

СТУДЕНТСЬКИЙ НАУКОВИЙ АЛЬМАНАХ. Серія «Психологія». -
Випуск 4. - Рівне: РДГУ, 2010. — 197 с.

ISBN 966 — 7281 — 07 — 8.

Збірник містить статті з актуальних проблем психології самосвідомості. Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 159.922:316.612

ББК 74.20